מאין שאבה מימד את קולותיה?

בסוד שיח

מאת שאול שיף

ברוין פנימי שנערך בביתו, הציע דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב, פרופ' אריאל רוזן־צבי, כי המפר"ל תמנע מהכרעה בנושא המדיני שנוי במחלוקת הציבור הדתי־לאומי, אך לעומת זאת בשאר הנושאים קיימת הסכמה רחבה, על־כן, כדי לשמור על כל בעלי הדעות המדיניות תחת מטריית המפר"ל עדיף שלא להכריע ולהשאיר לנבחרי המפלגה לנהוג על־פי מצפונם. כאשר תעמוד הסוגיה המדינית להכרעה, ניתן אז לכנס את ועידת המפלגה ולהכריע לגופו של עניין.

את ההצעה הזאת השמיע גם באוזני יריבו שר החינוך ותרבות, זבולון המר, אך מסתבר, כי הלחצים לקו ימני ברור מצד רבני יש"ע, התיישבות ומצ"ד לשעבר הכריעו לטובת הנוסח שהתקבל במרכז המפר"ל.

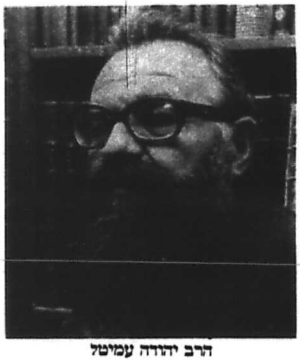
תומכי הקו המתון טוענים, כי מתיישבי יש"ע נתנו למפר"ל 4000 קולות בלבד בעוד של"מימד" היו למעלה מ־16 אלף קולות... אלא שהנתון הזה טעון עדיין בדיקה, והשבוע למדנו, כי אין מדובר בכ־17 אלף קולות מול 4000 קולות. אך בל נקדים את המאוחר...

השבוע שאלנו את ראש רשימת "מימד", ראש ישיבת "הר־עציון", הרב יהודה עמיטל, האם הוא מתכוון להנחות את ציבור מצביעי "מימד" להצביע בעד רשימה מסויימת בבחירות לכנסת ה־13? הרב עמיטל השיב, כי אינו מתכוון לתת הנחיות למצביעי "מימד" לשעבר כיצד לנהוג בבחירות הקרובות. "פרשתי מכל פעילות פוליטית ופרשתי עד הסוף".

גם גב' טובה ליכטנשטיין ("אל תקרא לי הרבנית, אני עומדת ברשות עצמי") שהנהיגה את רשימת "מימד" אמרה, כי "ברגע" אין היא מתכוונת להביע דעתה פומבית בעד מי יש להצביע. "אני מחכה לראות איך יתפתח מסע הבחירות ושומרת לעצמי את האופציה להביע את דעתי. בינתיים גם לא נתבקשתי להביע דעתי".

מזכ"ל "מימד" לשעבר, חיים ריפל איש צפת, מתנך ותיק נאות לספר לנו מאין "נקה "מימד" את קולותיה וניתח את הסיבות לכשלונה.

לדבריו, המסתמכים על סקרים, "למעלה מ־70 אחוז מקולות "מימד" הגיעו ממצביעי מערך". לאמור: רתיים שבאורח קבוע הצביעו בעד מפלגת העבודה ובאשר קמה "מימד" מצאו בה

הרב יהודה עמיטל

מקלט נוח, מאחר וענתה גם על ציפיותיהם מעבר לתחום המדיני. לדעתי, ישנם חובשי כיפות סרוגות שמצביעים גם בעד מפלגות מר"צ "רבע מגרס לפחות". מדובר ברתיים בעלי אוריינטציה "ליימבוביצ'ית" (פרופ' ישעיהו ליימבוביץ').

ש. ומדוע לא עברתם את אחוז החסימה? האם מציאתם ב־17 אלף קולות את כל פוטנציאל הקולות של המתנים בציונות הדתית?

חיים ריפל: שלושה גורמים חברו נגדנו:

א) כסף. אם אין לך מערכת ארגונית ממוסדת דוגמת זו שיש למפלגות הותיקות אזי אתה קונה ארגון וזה עולה כסף, ואם יש לך מעט כסף והיה לנו רק מעט כסף, בניגוד לכל הסמוטות והערכות – אתה מקים מערך ארגון ומובני וזה מה שהיה לנו.

ב) זמן. פעלנו חודשים ושבועיים בלבד. התחלנו עם 25 פעילים בסך הכל ובזמן כה קצר ובכוחאדם כה מוגבל קשה מאד לחדור לציבור הרחב ולשכנע אותו להצביע עבורך. נתברר לנו, שאל ציבורים שלמים לא הגענו והם לא קלטו את המסר שלנו.

ג) פוטנציאל מוגבל. הפוטנציאל שלנו הוא שלושה מנדטים אופטימום: דתיים מצביעי מערך; ותיקי מפר"ל מהסוג שתמכו סיעת "למפנה" ואחרים מסיבות כלשהן. ישנם לא מעט במפר"ל שהקו של "מימד" דיבר אל ליבם, אלא שהיו שלהם רועדות רק כאשר הם חושבים על הצבעה למפלגה אחרת... לכל זה הוסף את הרמאויות הקטנות של הפוליטיקה ויש לך את התשובה למה לא עברנו את אחוז החסימה.

ש. למה כוחנתך רמאויות קטנות?

חיים ריפל: היתה לנו כמות אדירה של מעטפות פסולות. חברי ועדות הקלפי שלנו היו אנשים חובבנים שלא ידעו לפקוח עיניים וזו התוצאה. בישובים קטנים היו אנשים שנשבעו לנו שהצביעו "מימד" אבל בפועל בקלפי "מימד" קיבלה אפס. ובסך הכל הדת־לאומי הוא מהמרכז וימינה ואין הוא נוטה למפלגה עם קונוטציה של מתינות מדינית.

ש. המערך לא סייע לכם בכספים?

חיים ריפל: המערך לא עזר. כפי שאמרתי, תקציב הארגון היה מגוחך בסך הכל גרושים...

ש. ומה נבעה דתחדשה שתקבלו לפחות שני מנדטים?

ריפל: בשיחות בארבע עיניים אמרתי ליהודה (בן־מאיר) את התוצאה ולא טעיתי.

ש. ואילו הרישומה לא היתה אטרקטיבית?

ריפל: פנינו לרבים שיסכימו להיכלל ברשימה אך הם סירבו, ואלה שהסכימו לבסוף, עשו זאת ממש מחוסר ברירה.

ש. היתה לכם מחוייבות ברורה למערך?

ריפל: מעולם לא תפרנו חליפות לכיוון מערך או ליכוד. לא התקיים אצלנו דיון בעניין זה. רצינו קודם כל לעבור את אחוז החסימה וזה מה שהעסיק אותנו. אני לגמרי לא משוכנע שהיינו הולכים עם המערך. היינו תומכים בממשלת אחדות לאומית או שהיינו הולכים לאופוזיציה. הפרופסורים בר־אשר ורוזנברג לא היו מהמרכז לתמוך בהליכה עם המערך.

מתנגדים להירש אך אוהדים אותו

"הראביי" הרפורמי ריצ'רד (אשר) הירש מנכ"ל התנועה ליהדות מתקדמת ויו"ר הוועד הפועל הציוני החליט, כידוע, להתמודד על כהונת יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית והוא עוסק באינטנסיביות בגיוס תמיכה למועמדותו.

ראביי הירש נפגש עם כל ראשי התנועה העולמית של המזרחי – הפועה"מ ויביקש מהם שלא לפסול את מועמדותו. הוא יודע שראשי התנועה העולמית של המפר"ל לא יתמכו בו, אך גם יודע שהוא רכש אהדה בקרב הציבור האורתודוכסי, משום שהוא מזוהה עם הימין בתנועה הרפורמית המתנגדת להכיר ביהודי על־פי מוצא האב. ראביי הירש מרשים גם בנאומיו בהם הוא משלב דברי־תורה ואף מקפיד לחבוש כיפה שחורה בעת שהוא מצטט פסוקים מן התנ"ך.

בשלב זה נתמך הירש על־ידי חוגי השמאל בישראל וכן על־ידי ארגון הנוער הציוני שפרש מהקונפרדציה והקים ארגון עולמי נפרד.

בעבר היתה ידידות אישית ומשפחתית בין רביי הירש לבין היו"ר הנוכחי שמחה דיניץ וזו ההתקרה בעת האחרונה. הירש מאשים את דיניץ בהדרדרות התנועה הציונית ובפיחות שחל במעמדה והשפעתה.

בעלז זועמת

מנהיג "דגל התורה" הגר"מ שך אמנם ביקר בביתו של האדמו"ר מבעלז ויידוה לו על כוונתו להביא לאיחוד בין "דגל התורה" לבין "אגודת ישראל", אך מעבר לכך לא עודכנה "חצר" בעלז במהלכים שהתבשלו בין הגרמ"מ אלתר לבין הגרא"מ שך. בעלז שיגרה שליחים מטעמה, כדי לעמוד על זכויותיה כ"חצר" החסידית היחידה שתמכה פומבית ברשימה הליטאית", אך לא עזר לה דבר, ואיש הן באגו"י והן בדגל התורה, לא מצא לנכון לפצות אותה. בשלב מסויים התחיל "המחנה החרדי" לדבר בשבחה של ש"ס, אלא שש"ס עסוקה עד למעלה מראשה בבעיות פנימיות וביעדכוהו של שר הקליטה, הרב יצחק פרץ לבחירות, ולא היה בש"ס מי שיקלוט את הרמזים ששיגרה "חצר" בעלז באמצעות בטאונה. במפלגות החרדיות ישנם המסתלים ספק במשקלה האלקטוראלי וביכולתה לגייס את כל המקורבים אליה לתמוך בעד רשימה ספציפית בעלז המאוכזבת עשויה להחליט על נייטרליות בתחום המפלגתי ולהפוך לאופוזיציה ולחמת באמצעות בטאונה אל כל המפלגות החרדיות גם יחד, כפי שנהגה במשך תקופה ממושכת כלפי אגודת־ישראל.

ארגון בני־ברית נתון בנסיגה

"בלטימור ג'ואיש טיימס" מקריש באחד מגליונותיו האחרונים מאמר לנעשה בארגון "בני־ברית" בארה"ב וממנו עולה כי הארגון בעל היוקרה הרבה בעבר נתון בשנים האחרונות בצרות.

מספר חברי ארגון "בני־ברית", הוותיק בין הארגונים היהודיים בארה"ב מגיע כיום ל־110 אלף בלבד. מספר חברי הארגון היה גדול פי שניים ויותר לפני דור אחד. מדי שנה קטן מספר חבריו כדי תשעה אחוזים עקב תמותת חברים ואי מילוי השורות בחדשים. נראה, שמבנה הארגון כבר אינו עונה על צרכי יהודי ארה"ב בימינו.

באווירה הפתוחה השוררת בארה"ב, אין היהודים עוד זקוקים כבעבר למחסה בפני אנטישמיות בדמות תאי בני־ברית. הארגון מנסה אמנם, כיום, להפעיל תוכניות לטובת כלל הקהילה, אולם אלה אינן עיקר והוא חסר מדיניות כוללת ריכוזיה. בנוסף לכך, צבר הארגון חובות כדי ארבעה מיליון דולר, ובהיות חבריו אנשים מהמעמד הבינוני ומטה, אין הוא מצליח במאמצי איסוף הכספים שלו, מה עוד שאינו מעסיק מומחים לשם כך דוגמת ארגונים אחרים.

ארגוני המשנה שהסתעפו מבני־ברית דוגמת "הליגה למניעת השמצה" ומעדיונו הסטודנטים "בית הלל", היו ברבות השנים לעצמאים כמעט לכל דבר.

התנועה הקונסרבטיבית פונה ימינה מבחינה דתית

ארגון בתי הכנסת המאוחדים של ארה"ב הזרוע הלאדרבנית של התנועה הקונסרבטיבית החל לנקוט צעדים כדי לאכוף את תקנותיו תוקיו על 800 בתי הכנסת שלו בארה"ב וקנדה. מסתבר, כי התנועה הקונסרבטיבית אינה מעוניינת להחזיק את שורותיה ממחיר החלשת אחדותה וציבוריה. היא מתכוונת להטיל עונשים על קהילות המפרות את התקנות. הארגון הפיץ גירסה מקוצרת של תקנות התנועה בליווית הסברים והנמקות. ראשי התנועה הבהירו כי ישקלו סילוק ממסגרתה, בתי־כנסת שיסרבו למלא אחר התקנות. בין היתר מתנגדת התנועה לקבלת חברים לא יהודים, להכרה בזהותו היהודית של אדם שרק אביו יהודי, לחילול־שבת על־ידי טיולים מאורגנים ולאי הכשרת ילדים לקראת טקס בר־מצוה.

המצוקה הפיננסית משפיעה על קיום המוסדות

המצוקה הפיננסית בחברת "אולימפיה ויורק" של האחים ריימכן, החלה לתת אותותיה על רבים ממוסדות התורה והחסד, שנהנו במשך שנים רבות ממתנת יד הנדיבה.

מאז נודע על הקשיים בהם נתונה "אולימפיה ויורק" היו רבים ממקורביהם שסיננו, כי קרנות הצדקה שלהם מופרדים לחלוטין מעסקי החברות וכי לא יבולע למוסדות ולארגונים הנהנים מפירות הקרנות הללו. אלא שבאחרונה גוברים הסימנים, כי קיימת תלות הדדית בין הקרנות לבין החברות הכלכליות. רבים מהמוסדות שנהנו מכספי התרומות של הריימכנים, כולל אלה שבהונגריה ובחבר המדינות, עלולים להתחיל ולהפסיק את קיומם.

גורמים ציבוריים בארה"ב מנסים עתה להתארגן כדי להציל את המוסדות הללו בטווח הרחוק. לשלב הביניים קיים קושי לגייס מענקים ותרומות בגלל המצב הקשה של ענף הנדל"ן והיהלומים, שהיה מקור לא אכזב למוסדות צדקה וחסד.

השבוע נודע כי אחד התורמים הגדולים למוסדות התורה של "העדה החרדית" שמקום מושבו בהנדון, לונדון נתון אף הוא בקשיים ובשבועות האחרונים הושבו ריקם כל הפניות אליו לסייע בידי כמה מן המוסדות שבירושלים.

לכותב שורות אלו נודע, כי הנשיא בוש התעניין באופן אישי באפשרות מתן סיוע לכמה מוסדות תורה בישראל, שלהם תלמידים מארה"ב או נגישות אחרת עם ארה"ב. הכוונה לסיוע של משרד האוצר הישראלי הנהנה מתמיכה כספית רצינית של הקונגרס האמריקני, למוסדות הללו.

השגריר זלמן שובל נתבקש להתערב בעניין זה, אך עד כה ירושלים אינה מוצאת לנכון להגיב על פניית נשיא ארה"ב באמצעות סגנו של ביקר – איגלברגר.